СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ
1. Большой энциклопедический словарь / Под ред. А.М. Прохорова. – Санкт-Петербург: Норинт, 1999. – 1456 с.
2. Бутенко Н.П. Словник асоціативних норм української мови. – Львів, 1979. – 120 с.
3. Горошко Е.И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента. – М.–Харьков: Ра-Каравелла, 2001. – 320 с.
4. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 1984. –400 с.
5. Залевская А.А. Психолингвистические проблемы семантики слова. –Калинин: Изд-во Калинин. гос. ун-та, 1982. – 80 с.
6. Залевская А.А. Слово в лексиконе человека: Психолингвистическое исследование. – Воронеж: Изд-во Воронежск. ун-та, 1990. – 205с.
7. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К.: Академія, 2003. – 464 с.
8. Крушевский Н.В. Очерк науки о языке // Изв. и учен. зап. Имп. Казан. ун-та. – Казань: Имп. Казан. ун-т, 1883. – 148 с.
9. Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г. Словарь когнитивных терминов. – М.: ИПО «Лев Толстой», 1996. – 245 с.
10. Левицький В.В. Вивчення смислової структури слова з допомогою асоціативної методики // Мовознавство. – 1972. – № 3. – С. 22-31.
11. Лурия А.Р. Речь и интеллект в развитии ребенка // Труды психологической лаборатории Академии коммунистического воспитания. – Т. I. – М., 1927. – 120 с.
12. Новий тлумачний словник української мови // За ред. В.Яременко та О.Сліпушко. – Т.1-4. – Київ: Аконіт, 1999. – 910 с., 911 с., 927 с., 941 с.
13. Русский ассоциативный словар / Ю.Н. Караулов, Г.А. Черкесова и др. – М.: АСТ-Астрель, 2002. – 784 с.
14. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
15. Селиверстова О.Н. Второй вариант классификационной сетки // Семантические типы предикатов. – М.: Наука, 1982. – С. 86-158.
16. Степанов Ю.С. Имена. Предикаты. Предложения: Семиологическая грамматика. – М.: Едиториал УРСС, 2007. – 360 с.
17. Степанов Ю.С. Семиотическая структура языка (три функции и три формальных аппарата языка) // Известия АН СССР. – Серия “Литература и языкознание”. – М.: Изд-во АН СССР, 1973. – С. 340-355.
18. Телия В.Н. Номинация // Энциклопедический лингвистический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – С. 336-337.
19. Duden. Deutsches Universalwörterbuch / Hrsg. von G.Drosdowski. – 6. Aufl. – Mannheim / Wien / Zürich: Dudenverlag, 2006. – 2016 S.
20. Marsálová L. Psycholingvistiká analýza vývinu lexiky: asociacné struktúry v subjektívnom slovníku // Pedagogické a psychologické diela. – Bratislava: Slovenské pedagogické naklad., 1982. – 207 S.
21. Reisig K. Semasiologie und Bedeutungslehre //Aspekte der Semantik. Zu ihrer Theorie und Geschichte. – Frankfurt: Athenäum, 1972. – S. 21-40.
22. Sperber H. Einführung in die Bedeutungslehre.–Bonn: Schröder, 1923. – 95 S.
23. Sperber H. Ein Gesetz der Bedeutungsentwicklung mit Anhang der aus dem Gebiet der Belagerungstechnik stammenden Ausdrücken // Zeitschrift für deutsches Altertum und deutsche Literatur. – Nr. 59. – Berlin: Weidmannsche Buchhandlung, 1922. – S. 49-82.
24. Trier J. Wege der Etymologie. – Berlin: Schmidt, 1981. – 244 S.
25. Ullmann S. Semantics. An introduction to the science of meaning. – Oxford: Blackwell, 1972. – 278 p.
26. Wundt W. Elemente der Völkerpsychologie. Grundlinien einer psychologischen Entwicklungsgeschichte der Menschheit. – Leipzig: Kröner, 1912. – 523 S.

Кійко Ю. Є.
(Чернівці)

НІМЕЦЬКІ Й УКРАЇНСЬКІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВИДИ ТЕКСТІВ У ЗІСТАВЛЕННІ

У статті представлені результати контрактивного аналізу німецьких і українських інформаційних видів текстів на матеріалі двох провідних щотижневих газет. При порівнянні трьох інформаційних жанрів були встановлені структурні, квантитативні і синтаксичні особливості газетних інформаційних текстів у досліджуваних мовнокультурних дискурсах.

В статье представлены результаты контрастивного анализу немецких и украинских информационных видов текстов на материале двух авторитетных ежедневных газет. При сравнении трёх информационных жанров были обнаружены структурные, квантитативные и синтаксические особенности газетных информационных текстов в исследуемых лингвокультурных дискурсах.

The article is devoted to comparison of German and Ukrainian news text types on materials of two authorized daily newspapers. As a result of the contrastive analysis in three publicistic genres of both linguo-cultural discourses structure, quantitative and syntactical peculiarities were found out.

Останнім часом помітно зріс інтерес до дослідження ситуативно еквівалентних паралельних текстів у різних мовах (пор. [8]). Такі тексти виконують подібну функцію у зіставлюваних мовнокультурних дискурсах, що дає можливість встановити їх лінгвокультурні подібності і розбіжності. Відсутність зіставних аналізів на матеріалі німецьких і українських інформаційних видів текстів обумовлює актуальність цього дослідження.

Об'єктом студії послугували інформаційні види текстів зовнішньополітичної тематики в провідних щоденних німецькій і українській газетах "Berliner Zeitung" і "День". Предметом аналізу виступають композиційні, синтаксичні і квантитативні особливості таких основних інформаційних видів текстів, як коротке повідомлення, інформаційна стаття і кореспонденція.

Мета дослідження – встановити відмінності і подібності між інформаційними видами текстів у німецькому й українському газетно-публіцистичному дискурсі в композиційному, синтаксисному і квантитативному аспектах шляхом комплексного зіставлення складових цього виду тексту в двох провідних друкованих виданнях.

Для кожного з проаналізованих видів текстів притаманні певні особливості (детальніше див. [1; 2]). Так, коротке повідомлення відрізняється своєю виключно інформаційною спрямованістю, інформаційна стаття вирізняється більш підсумовуючим характером, а кореспонденція на перший план висуває певну подію, про яку інформують, переважно, в хронологічному порядку (детальніше див. [4, 5, 7, 10 та інші]). Ми не ставимо собі за мету створити повну типологію публіцистичних текстів у досліджуваних мовах, оскільки тут можна говорити лише про прототипи певних видів текстів без чітких меж між ними (пор. [6, с. 28; 9, с. 35]).

Матеріалом дослідження послугувала вибірка інформаційних видів текстів з розділу зовнішньої політики в щоденних газетах "Berliner Zeitung" (розділ Politik) і "День" (розділ "День Планети") за період з 2002 по 2009 рік. Корпус склав 180 текстів, відповідно по 90 текстів у кожній мові.

Обидва друкованих видання використовують в проаналізованих видах текстів майже однаковий набір структурних одиниць, які мають схожу послідовність викладу (детальніше див. [1; 2]). Ми розглянемо лише основні структурні елементи інформаційних текстів: заголовок, підзаголовок і основний текст.

Заголовок притаманний усім видам інформаційних текстів в обидвох газетних дискурсах. Він містить інформаційне ядро будь-якого повідомлення. Для наочності наведемо отримані дані щодо заголовків інформаційних видів текстів у таблиці 1.

Таблиця 1

Заголовки в інформаційних видах текстів

	Тип заголовку			Середня довжина заголовку (словоформи)
	Іменникова конструкція (%)	Просте речення (%)	Складнопідрядне речення (%)	
Berliner Zeitung				
коротке повідомлення	30,1	69,9	-	5,4
інформаційна стаття	26,7	73,7	-	6
кореспонденція	66,7	33,3	-	4,6
День				
коротке повідомлення	20,7	79,3	-	4,5
інформаційна стаття	53,3	46,7	-	3,8
кореспонденція	63,3	33,3	3,4	3,7

Заголовки німецьких і українських інформаційних текстів виражаються головним чином іменниковими конструкціями і простими реченнями, хоча в одній українській кореспонденції було зафіксовано вживання складнопідрядного речення.

Для німецьких заголовків у коротких повідомленнях і інформаційних статтях характерне вживання простих речень (69,9% і 73,7%). Наприклад:

Freundschaftszug fährt von Indien nach Bangladesch (Berliner Zeitung 10.07.2007).

Kiew sieht Freihandelszone als Schritt in die EU (Berliner Zeitung 07.02.2007).

Це обумовлено прагненням авторів стисло і якомога повно передати основний зміст повідомлення (5,4 і 6 словоформ на заголовок). Для заголовків же кореспонденцій характерно вживання іменникових конструкцій (66,7%), які дають лише ключове поняття повідомлення. Наприклад:

36 Gramm pro Körper (Berliner Zeitung 10.07.2007)

Bestürzung über Pamuks Reise-Absage (Berliner Zeitung 01.02.2007).

При цьому середня іменникова конструкція за довжиною майже дорівнює довжині короткого речення (4,6 словоформ). Це вказує на її інформаційну насиченість, як це видно в заголовку *Bulldozer im Auftrag des Königs* (Berliner Zeitung 28.04.2007). Але при всій своїй інформативності, подібний заголовок стає зрозумілим лише після прочитання підзаголовку і тексту кореспонденції.

Отже, можна помітити певну структурну схожість заголовків німецьких коротких повідомлень і інформаційних статей, у той час як для заголовків кореспонденцій характерний номінативний стиль. У цьому простежуються дві інтенції авторів: 1) поінформувати і 2) зацікавити. Якщо для короткого повідомлення і інформаційної статті домінуючою вважається перша інтенція, то для кореспонденції – друга.

У заголовках українських інформаційних жанрів простежується дещо інша тенденція. Заголовок короткого повідомлення виражений переважно простим реченням (79,3%), наприклад:

Саркозі відмовився від масового помилування (День 10.07.2007).

Уго Чавес отримав нові повноваження (День 02.02.2007).

У той час як заголовки інформаційних статей і кореспонденцій представлені головним чином іменниковими конструкціями (53,3% і 63,3%), наприклад:

Знайомство прагматиків (День 18.04.2007).

Альтернатива (День 07.02.2007).

На це вказують і середні довжини заголовків: коротке повідомлення має 4,5 словоформ, а в інформаційних статтях і кореспонденціях цей показник складає 3,7 і 3,8 словоформ.

Отже, в заголовках українських інформаційних жанрів на відміну від німецьких заголовків простежується більша подібність між інформаційними статтями і кореспонденціями.

Наступним складовим елементом інформаційних жанрів є підзаголовок. Основним завданням підзаголовку є уточнення, роз'яснення заголовку. Він, як правило, залежить від надзаголовку: у разі наявності надзаголовку підзаголовок не використовують.

Підзаголовок зафіксовано лише в інформаційних статтях і кореспонденціях. Для коротких повідомлень він нехарактерний (див. таблицю 2).

У ролі підзаголовків можуть виступати іменникові конструкції, прості речення, складнопідрядні або складносурядні речення. У проаналізованому корпусі підзаголовки виражені головним чином простим реченням: від 40% в українських інформаційних статтях (або 100%, якщо брати до уваги лише зафіксовані підзаголовки) до 77,6% в німецьких кореспонденціях.

Наприклад: ***Сенаторська підтримка***

У сенат США внесено законопроект про необхідність вступу до НАТО Грузії та України (День 09.02.2007)

Fidel Castro gibt nicht auf

Ein neues Video zeigt Kubas kranken Staatschef gestärkt (Berliner Zeitung 01.02.2007)

Таблиця 2

Підзаголовки інформаційних жанрів

	Тип заголовку				Середня довжина підзаголовку (словоформи)
	Іменни-кова кон-струкція (%)	Просте речення (%)	Складно-підрядне речення (%)	Складно-сурядне речення (%)	
Berliner Zeitung					
інформаційна стаття	20	73,3	-	-	5,8
кореспонденція	4,4	77,6	4,4	6,7	11,4
День					
інформаційна стаття	-	40	-	-	7,2
кореспонденція	-	76,6	3,3	3,3	7

Найбільш широко представлені підзаголовки в кореспонденціях обох газет. При цьому, якщо довжина німецьких інформаційних підзаголовків суттєво різниться: 5,8 словоформ в інформаційних статтях і 11,4 – в кореспонденціях, то довжина українських підзаголовків складає в середньому 7 словоформ. Така відмінність пояснюється тим, що німецькі заголовки в кореспонденціях виражені „інтригуючими" іменниковими конструкціями і тому вимагають інформаційно розгорнутий підзаголовок. Наприклад, заголовок *Bulldozer im Auftrag des Königs* має підзаголовок *In den Slums von Casablanca werben Islamisten ihre jungen Attentäter an. Jetzt werden die Elendsiedlun-*

gen abgerissen (Berliner Zeitung 28.04.2007).

Наступним складником інформаційного тексту є саме повідомлення, яке залежно від виду тексту має 1 абзац в короткому повідомленні, 3-5 абзаців в інформаційній статті і 5-7 абзаців в кореспонденції. З'ясуємо, які типи синтаксичних конструкцій вживаються в досліджених інформаційних жанрах. Для наочності наведемо отримані результати в таблиці 3.

У проаналізованому корпусі обидвох газет зафіксовано подібний набір синтаксичних конятрукцій: просте, складнопідрядне, складносурядне, складне речення і номінальна фраза. Номінальні фрази зафіксовано лише в кореспонденціях.

У німецьких інформаційних жанрах простежується така закономірність: найчастотнішими є прості речення (61,4% в коротких повідомленнях, 51,7% – в інформаційних статтях, 43,6% – в кореспонденціях), далі слідують за спадом складнопідрядні (відповідно 31,8%, 40,7%, 39,8%), складносурядні (відповідно 5,8%, 5,5%, 10,9%), складні речення (відповідно 0,9%, 2,2%, 3,4%) і номінальні фрази (2,3% в кореспонденціях). Коефіцієнт лінійної кореляції між розподілами типів синтаксичних конструкцій по жанрам склав 0,9 (про статистичні методи див. [3]).

Таблиця 3

Типи речень в інформаційних жанрах

	Типи речень									
	ПР		СПР		ССР		СР		НФ	
	к-ть (%)	сер. довжина	к-ть (%)	сер. довжина	к-ть (%)	сер. довжина	к-ть (%)	сер. довжина	к-ть (%)	сер. довжина
Berliner Zeitung										
коротке повідомлення	61,4	14,3	31,8	20,3	5,8	19,2	0,9	24,7		
інформаційна стаття	51,7	14,2	40,7	21,5	5,5	20,1	2,2	22,9		
кореспонденція	43,6	11,6	39,8	20,2	10,9	20,1	3,4	22,9	2,3	3,5
День										
коротке повідомлення	38,2	12,9	48,6	19,7	6,1	23,4	7,1	25		
інформаційна стаття	41	13,2	43	22,5	9,4	19,3	6,6	31,7		
кореспонденція	37,8	13,8	44,9	21,5	10,2	21,7	6,8	28,9	0,3	6

При цьому помітна ще одна тенденція в німецьких інформаційних жанрах: чим більший за обсягом інформаційний текст, тим менша частка простих речень, а частка складних речень зростає. На це вказують і отримані статистично значимі результати. Для простих речень в коротких повідомленнях хі-квадрат складає 8,32 при К=0,08, а в інформаційних статтях – хі-квадрат дорівнює 5,11 при К=0,08. В той час як для кореспонденцій статистично значимі результати встановлено у складносурядних реченнях (хі-квадрат дорівнює 11,69 при К=0,09).

В українських інформаційних жанрах розподіл за типами синтаксичних конструкцій дещо відрізняється від німецького корпусу. Тут найчастотнішими виявилися складнопідрядні речення (відповідно 48,6%, 43%, 44,9%), а далі за спадом слідують прості (відповідно 38,2%, 41%, 37,8%), складносурядні (відповідно 6,1%, 9,4%, 10,2%), складні (відповідно 7,1%, 6,6%, 6,8%) і номінальні фрази (в кореспонденціях 0,3%). Тенденція до ускладнення речень залежно від обсягу інформаційного тексту в українському корпусі не простежується. Тут можна говорити про майже однорідний набір синтаксичних конструкцій у проаналізованих трьох жанрах.

За довжиною синтаксичних конструкцій в інформаційних жанрах обидвох дискурсів зафіксовано подібні результати у простих речень – 13 словоформ на речення, складнопідрядних речень – 21 словоформа, складносурядних – 20 словоформ в німецькому корпусі і 22 в українському, складних – 24 словоформи в німецькому корпусі і 29 в українському, номінальних фраз – відповідно 3,5 і 6 словоформ.

Проведений зіставний аналіз німецьких і українських інформаційних жанрів на матеріалі щоденних газет *Berliner Zeitung* і *День* виявив певні подібності і розбіжності в структурному, синтаксичному і квантитативному аспектах. Перспективним напрямом подальшого дослідження вважаємо зіставлення аналітичних видів текстів німецького і українського газетного дискурсу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ
1. Кійко Ю.Є. Контрастивний аналіз короткого повідомлення в синтаксично-кількісному аспекті // Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. – Чернівці: ЧНУ, 2003. – №156. - С. 44-52.
2. Кійко Ю.Є. Німецькі й українські інформаційні статті у зіставленні. // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 431: Германська філологія. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – С. 47-60.
3. Левицкий В.В. Квантитативные методы в лингвистике. – Винница: Нова Книга, 2007. – 264 с.
4. Brinker K. Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden. – 6. Aufl. – Berlin: Erich Schmidt, 2005. – 179 S.
5. Burger H. Mediensprache. Eine Einführung in Sprache in Kommunikationsformen der Massenmedien. – Berlin, New York: de Gruyter, 2005. – 485 S.
6. Krause D.-W. Text, Textsorte, Textvergleich // Textsorten: Reflexionen und Analysen / Hrsg. von K.Adamzik. – Tübingen: Stauffenburg, 2000. – S. 45-76.
7. Lüger H.-H. Pressesprache. – Tübingen: Niemeyer, 1995. – 169 S.
8. Spillner B. Textsorten im Sprachvergleich. Ansätze zu einer kontrastiven Typologie // Kontrastive Linguistik und Übersetzungswissenschaft. Hrsg. von W.Kühlwein, G.Thome, W.Wills. – München: Fink Verlag, 1981. – S.239-250.
9. Stede M. Korpusgestützte Textanalyse. Grundzüge der Ebenenorientierten Textlinguistik. – Tübingen: Narr, 2007. – 207 S.
10. Straßner E. Journalistische Texte. – Tübingen: Niemeyer, 2000. – 105 S.

Ковалюк Ю. В.
(Чернівці)

ОЦІННИЙ ПАРАМЕТР КОНЦЕПТУ *ЛЮДИНА*

У статті досліджується аксіологічний параметр концепту ЛЮДИНА, вербалізованого за допомогою фразеологізмів із ономастичним компонентом. Порушуються проблеми кваліфікативної та оцінної конотації концепту.

В статье исследуется аксиологический параметр концепта ЧЕЛОВЕК, вербализированного с помощью фразеологизмов содержащих ономастический компонент. Рассматриваются проблемы квалификативной и ценностной коннотации фразеологической единицы.

The article deals with the axiological parameter of the concept MAN verbalized by phraseologisms with an onomastic component. Attention is being focused on the issues of qualifying and evaluative connotation of the concept.

Оцінні смисли семантичної структури ФО імпліцитно містять інформацію про особисте ставлення потенційного суб'єкта мовлення до номінованого фрагменту дійсності у бінарній опозиції "добре :: погано", яка в одному із своїх варіантів закріплена за знаком і есплікується у певній ситуації мовленнєвого спілкування [4: 132]. Такі компоненти оцінки, за твердженням О.М. Вольф, відображають асиметрію позитивних і негативних номінацій у мові [3: 9]

Оцінка, закладена у тій чи інший ФО виділяється безпосередньо із її значення, а її взаємодія із іншими компонентами конотації в семантиці ФО є лексикографічно маркованою [5: 9].

Актуальність роботи зумовлена комплексним когнітивно-лінгвокультурологічним підлодом до вивчення структури й мовної реалізації концепту ЛЮДИНА, вербалізованого фразеологічними одиницями сучасної англійської мови.

Мета статті полягає у вивченні компоненту оцінки фразеологічної одиниці. Для досягнення поставленої мети у статті використовувались описовий метод для розкриття семантики фразеологізмів, компонентний аналіз для виділення структурних елементів концепту і контекстуальний аналіз для підтвердження експліцитних та виявлення імпліцитних сем оцінки ФО.

Об'єктом дослідження є оцінний компонент концепту ЛЮДИНА, вербалізованого ономастичними фразеологічними одиницями.

Матеріалом слугувала суцільна вибірка 263 фразеологізмів із компонентом-онімом англійської мови, виокремлених із 34 лексикографічних джерел. Текстові фрагменти отримані із двох джерел: електронного текстового корпусу Британський Національний Корпус (BNC) та електронної бази даних Американський Корпус Англійської Мови (COCA).

Ми опираємось на принципи класифікації антропонімічних лексичних одиниць А.А. Уфімцевої [7], а також на ідеї представників школи компонентного аналізу (Г. Бендикса, А. Лерер, У. Вайнрайха та ін.) при виділенні структурних компонентів концепту ЛЮДИНА. В результаті, компонентний та дефініційний аналіз досліджуваних фразеологізмів дозволив нам виокремити наступні ознаки концепту: *характер поведінки* (125), *професія* (37), *соціальний статус* (35), *здібності* (20),